

razumel, ali da je delal površno; der Mensch mit entschlafnen wilden Trieben: s probudjenim divjim nagonima; Sommerfrische: letna svežina (zakaj ne leto-višče?); erstunken und erlogen: prigušen i lažnjiv (?). Nekatera mesta so zgubila v prevodu prvotno stilistično poanto. Literatur begehen — Sünde begehen: literaturo činiti (nam. zagrešiti): greh činiti (prestopok zagrešiti). Sitzfleisch: sedečiva strpljivost (potrpežljiva zadnja .plat!); Begriffsspinnweberei pauči-nasti pojmovi (predilnica pojmov). Posebno paziti bi moral vsak prevajavec Nietzscheja, da prevede točno in jedro njegove neštete aforizme, tako da jih je kaj vzeti v roko: Umwertung der Werte: obrtanje vrednosti! Oboje ni dobro. Strokov-njaku ne povem nič novega, da ločimo: konkretno d o b r i n o ali bolje v r e d n i n o; vredn o t o kot psihološki ali filozofski pojem, s katerim zaznamujemo reak-cijo naše duševnosti na predmete: njih vredn o t o čutimo; vredn o s t kot nekako objektivno merilo vrednot (redilna vrednost piva). Cilj Nietzschejevega dela je, povzročiti v čustvovanju posameznika in družbe preobrat v dojemanju vrednot: vsak zase in družba mora izvršiti preocenoitev vrednot: kar se je smatralo doslej za dobro, naj velja od slej za slabo in narobe; nato bo nastopil preobrat vrednosti.

Vsak prevod mora biti častno spričevalo za jezik, v katerega se prevaja; temu se mora dati priložnost, da se izkaže kot enako vredna posoda kulture in omike. Torej ne se pre nagliti s tiskanjem! J. K.

Anatol Frans: Zločin Silvestra Bonara, člana Instituta. Preveo Svetoslav A. Petrović. Predgovor napisao F. V. Krejči. Zagreb 1918. Cijena K 3'50. (Nar. knjižnica svezak 8—14). Str. 179.

Jacques Anatole Thibaut (r. 1844. v Parizu) je najizrazitejši predstavnik umstvene Francije, zato se mu izborno podá psevdonim: France. Mladost je prebil po nabrežjih Seine ob izložbah starinskih knjižur; tudi njegov oče je bil skromen knjigar. Iz ožoltelih spisov se je naučil mladi bibliofil, kako je vse minljivo; svoje ljubezni do preperelih rokopisov pa ni pozabil do danes. V tem oziru mu močno nalikuje junak gorenje pripovedke, arheolog Bonnard, ki je otel hčer nekdanje svoje izvoljenke iz odurnega zavoda: po Napoleonovem zakoniku pa velja to za zločin ugrabljenja in je kaznjivo. Vendar se na koncu opasni zapletok spravljlivo odmota. Avtorju je bilo že 37 let, ko je izdal ome-njeno prvo večje delo; „Le Crime de S. B.“ kaže vse poznejše vrline najod-ličnejšega romanopisca v sodobnem slovstvu.

Dotlej je bil A. France obelodanil „Zlate verze“ v dovršeni parnasovski obliki, potem dramo „Korintska svatba“. Ko so ga namestili v senatski knjiž-nici, je znatno razširil svoje študije: „Vie littéraire“, kjer se je nasproti doktrinarcu Brunetièru izkazal poleg Lemaîtra kot najuglednejši zastopnik im-presionistične kritike. Kot Renanov učenec ne priznava v modroslovju samo-obsebnosti. V slednji trditvi je samo pol istine, nič ni povsem črno ali belo, marveč kakor pri barvah se nahajajo povsod prehodi. To skepsa in odnosnost je presadil v slovstveno kritiko, češ da vsakdo lahko sodi o umet-ninah in avtorjih po lastnem dojmu. Njegova estetika se glasi napram megleni dekadenci: „Ne delajmo se, kakor da smo posebno nenavadni in čudoviti. Bodimo prirodni ter iskreni. Ne mučimo se; lepe besede se lahko porajajo. Pozabimo sebe, nimamo drugega neprijatelja nego same sebe. Bodimo skromni; oholost pospešuje propad književnosti. In naposled, bodimo preprosti. Imejmo

na umu, da govorimo zato, da nas poslušajo; šele tedaj bomo zares veliki in dobri, ako se bomo obračali, ne rečem na vse, ali na mnoge.“

Žarke strasti obdeluje France v romanih „Le lys rouge“ (slovenski prevod v rokopisu) in v „Histoire comique“: večni bog Eros je neodoljivo osvojil komplicirane duše modernih ljudi. Kot nedosežnega poznavavca stare literature kaže pisca fantastično zgodovinski roman „La rôtisserie de la reine Pédauque“ ki se ponatiskuje v Župančičevi poslovenitvi. Proti širiteljem „otrova iz Judeje“ je naperjen roman „Thaïs“ (slovenski prevod v rokopisu) o spreobrnitvi poganke pcestnice v početku krščanstva. Srednjeveške bajke in legende so oživljene v Glumcu Svete Gospe, v Srajci itd. Nedavno se je ta kontemplativni, prilagodljivi duh poglobil v mišljenje in čustvovanje dobe, iz katere je vzrastla devica Orleanska, ter na podlagi mentalitete med Angleži in Francozi v XV. veku podal doslej najverjetnejšo naravno razlago znanega čudeža. S knjigo „Jeanne d'Arc“ je stopil na polje prave zgodovine, o kateri je trdil nekoč: „L'histoire est un art et non pas une science“.

Glede družbenega napredka je France kakor v vseh panogah zelo skeptičen, vendar ne zameta robato ljudskih sanj in prevar, ki jih človek potrebuje na trnjevi poti. Po njegovem se vse razvije le počasi, zato ne veruje v korist prekucij. „Jardin d'Epicure“ je navdahnjen s takimi krilaticami starčeve modrosti. Navzlic svojemu relativizmu pa se je šestdesetletnik, ki je zmeren pristaš socijalističnega proletarijata, kot večina sodobnih pisateljev zagnal v politično borbo in sicer povodom proslule Dreyfusove afere. Njegov odpor proti militarizmu in klerikalizmu je značilno ponazorjen v parodističnem romanu „L'île des Pingouins“ (poročevavčevo prestavo „Otok Pingvinov“ je uničila laška vojska v Gorici). Tudi letos se je potegnil za razne politične obsojence. Razen umskih razlogov ga je privedlo sočustvo do ponižanih in razžaljenih, saj je pisal nekoč: „Čim več razmišljam o ljudskem življenju, tem bolj verujem, da mu je treba za svedoka in sodnika dati ironijo in usmiljenje ... prva nam ga dela s svojim nasmeškom drago, drugo pa nam ga posveča s svojimi solzami.“

Tetralogija „Histoire contemporaine“ obdeluje z lahkotno ironijo današnje društvo pod dojmom Dreyfusove zadeve. Kdor želi natančnejših podatkov o celokupnem Franceovem nehanju, naj si prečita pregledno razpravo pokojnega dr. Zupana v Slovanu 1915, ki pa še ne omenja romanov „Les Dieux ont soif“ (slika velike francoske revolucije), „La révolte des anges“ (upor angeljev; Lucifer noče pahniti Boga s prestola, ker bi ne bil večji od Njega) in „Le petit Pierre“ (mladostni spomini).

A. Debeljak.

Key Ellen. O vaspitanju djeteta u školi. Preveo Uroš Krulj. Beograd — Sarajevo. I. Dj. Djurdjević. 1919. 125 str. K 1'60. (Mala biblioteka 208—10).

Ellen Key spada med hrupne oznanjevalce novih vrednot na poprišču sodobne pedagogike. Nje glavna metoda je goreč protest zoper sedanje „vzgojno“ početje doma in osobito še v šoli, najsi se na muho jemlje ta ali ona neupravičenost v obliki okostenele navade ali pa vzgojni postopek, ki nosi na čelu žig očitne zablode v slepo ulico.

In ker smo nedavno k „Domači vzgoji“ Keyjeve (gl. letošnji Lj. Zvon, str. 505) dobili kot pendant še njeno „Šolsko vzgojo“ v srbskem prevodu Kruljevem, bodi tudi o tej knjigi izrečenih dvoje troje besed!